

CRNOFIGURALNE VAZE IZ ZBIRKE ARHEOLOŠKOG MUZEJA U ZAGREBU

Proizvodnja atičkih crnofiguralnih vaza javlja se u doba snažnog političkog, ekonomskog i kulturnog procvata i uspona Atene, u vrijeme Solona i tirana Pizistrata, koji su svaki na svoj način pridonijeli jačanju njezine moći i njezinih stvaralačkih mogućnosti.

Početak treba tražiti u Korintu već u 7. st. pr. n.e., jer se na ranim atičkim vazama crnofiguralnog stila osjećaju utjecaji ovog važnog radioničkog središta (silhuetarne geometrizirane figure s urezanim linijama i s dodatkom bijele i crvene boje). Međutim, sredinom 6. st. pr. n.e. atenski majstori stvaraju vlastite standarde — unapređuju tehniku rada, kvalitetu pečenja i sjaj crnog firmisa, oplemenjuju crtež, snažnije izražavaju pokret i harmonično usklađuju likovne prikaze s ukrasnim elementima i detaljima¹. Sve do trećeg desetljeća 6. st. na crnofiguralnim vazama nema imena majstora. Sophilos je bio prvi majstor koji se potpisao na svoje djelo oko 570 god., a nekoliko godina kasnije Kleitias je zabilježio svoje ime na glasovitoj »François« vazi u Firenci.

Mjesto životinjskih frizova omiljenih u razdoblju »orijentalizirajućeg stila« i dominacije korintskih radionica, javljaju se likovi i scene iz legendi i mitova, osobito homerski junaci i herojski podvizi Herakla, pojedina božanstva s atributima i pratiocima, no ponekad i prikazi iz svakidašnjeg života (najčešće muzičke i sportske scene).

Atički crnofiguralni stil doživljavao je različite faze razvitka i održao se do sredine 5. st. pr. n.e. Oko 530 god. pojavljuje se novi stil i tehnika rada — crvene figure na crnoj podlozi — koji su pružali veće mogućnosti za umjetničko izražavanje i stvaralaštvo². Jedan dio renomiranih majstora počeo je raditi u novom stilu

¹ Tehniku izradbe atičkih oslikanih vaza, u novije vrijeme, temeljito je proučio J. V. Noble i objavio u svojoj publikaciji »The techniques of painted attic pottery«, New York, 1965. Podatke o tehnološkom procesu crnofiguralnih vaza vidi i kod A. Čermanović-Kuzmanović, Grčke slikane vaze, Beograd 1977, str. 7; C. Weickert, Zur Technik der griechischen Vasenmalerei, Anzeiger, Berlin, 1942, Bd. 57/IV, str. 512.

² Neki autori smatraju da je kriza crnofiguralnog stila nastala pod utjecajem skulpture koja je u posljednjim desetljećima 6. st. pr. n. e. snažno utjecala na keramičare tog razdoblja (sve bolje poznavanje anatomije ljudskog tijela, želja da ga se prikaže nagim i u pokretu, da ima što veću psihološku izražajnost i si.) P. E. Arias-Hirmer, Le Vasé Grec, Pariš, 1962.

pridonijevši tako naglom opadanju kvalitete crnofiguralnih proizvoda. Stoga u razdoblju od kraja 6. st. do sredine 5. st. kad crvenofiguralni stil postaje vodeća tehnika, produkcija crnofiguralnih vaza, osim rijetkih izuzetaka, doživljuje svoju dekadansu. Postaju jeftina roba široke potrošnje namijenjena potrebama nižih društvenih slojeva, kultu pokojnika ili potrošačima starije dobi koji su skloni konzervativizmu. Izrađuju se pretežno manje posude skromnih oblika — *lekythoi*, *skyphoi*, *oinochoi*, plitice i si. — slabije kvalitete, jednostavnijih prikaza, ponekad posve silhuetarnih i nejasnih, s površnije naznačenim detaljima ukrasa ili nemarnom izvedbom u cjelini. Međutim, proizvodnja ove robe u prvoj polovici 5. st. bila je vrlo intenzivna što se može jedino protumačiti velikom potražnjom na tržištu keramike, ne samo u Grčkoj nego i izvan njezinih granica. Naime, antičke radionice našle su unosno tržište u Etruriji, Kampaniji, Naukratisu, Cipru i u kolonijama sjeverno i zapadno od Grčke³.

Među vazama crnofiguralnog stila kasnog razdoblja najbolje su zastupljeni lekitosi (*lekythoi*) koji su bili omiljeni prilog u grobovima. Istraživanja nekropola u Atici i Beociji bila su vrlo intenzivna, te su nalazi ovih vaza najmnogobrojniji i pretežno najpouzdanije datirani.

Početak 5. st. pr. n.e. u Ateni je postojao veći broj radionica i majstora koji su izrađivali crnofiguralne lekitose manjih dimenzija, pa su u stručnoj literaturi nazvani »Grupa Atene 581«⁴. Među njima osobito se izdvaja slikar Marathona, ne samo kvalitetom svojih proizvoda već i velikim brojem lekitosa koje je oslikao za pale borce u Maratonskoj bici⁵. Njegov su stil nastavili i drugi majstori kao npr. Haimon i mnogobrojni suradnici⁶. Svi oni rade za potrošače skromnijih zahtjeva i ukusa, odnosno za šire tržište, pa su im lekitosi staromodnih oblika, stereotipnog izbora ukrasa i površnije izvedbe. Međutim, u to vrijeme djelovalo je i nekoliko boljih slikara vaza — Sappho i Diosphos — premda su i neki njihovi lekitosi manjkave izrade, malih dimenzija i u načinu izraza zadojeni konzervativizmom⁷.

Crnofiguralni lekitosi kasne faze javljaju se uglavnom u dva oblika: a) blago trbušasti s proširenim ramenima i s nižom a širom nožicom, ponekad profiliranom; b) cilindrični ili vretenasti, naglo suženi prema profiliranoj nožici ili postolju. Kod obje vrste vrat može biti dulji ili kraći, deblji ili tanji, dok grlo završava plitičastim, kaležastim ili razgrnutim otvorom (cup-mouth i chimney-mouth).

Osim lekitosa, u vrijeme kasnog crnofiguralnog stila, omiljene su i dublje plitice s horizontalnim ili nakošenim drškama koje kopiraju korintске kotyle, ali ih se u to doba naziva *skyphoi*⁸.

Skifosi se javljaju u dva osnovna oblika: dubok i plitičast, imaju ravan ili podebljan rub, a na dnu je šire postolje, ponekad profilirano. Obično su ukrašeni u središnjem dijelu, te je figuralna scena smještena u širem pojasu (Bandskyphoi). Kod tzv. Hermogenskih skifosa stijenka je tanka, rub podebljan, a nožica prste-

³ J. Boardman, *Athenian Black-figure Vases*, London, 1974, str. 146.

⁴ O. c., str. 148 i 149.

⁵ Veliki grobni humak sa žrtvama palim na Maratonu 490. god. pr. n. e. sadržavao je mnogo crnofiguralnih lekitosa, koji su upo-

rište za datiranje ostalih slično rađenih i srodnih primjeraka.

⁶ J. Boardman, o. c., str. 149.

⁷ Ibid., str. 148 i 149.

⁸ Ibid., str. 188.

nasta ili pločasta. Od 530 god. nadalje postaju popularni skifosi debljih stijenki koji ponekad nemaju drške. Grupa tzv. »*Malih majstora*« pretežno se bavila oslikavanjem skifosa pa je time dala jači impuls razvoju slikarstva na ovom tipu crnofiguralnih vaza⁹.

Zbirka grčkih vaza u Arheološkom muzeju u Zagrebu sadrži 24 crnofiguralne vaze iz atičkih i beotskih radionica od kojih su 20 lekitosi, a 4 skifosi¹⁰. Sve one imaju značajke kasnog crnofiguralnog stila.

Lekitose iz naše zbirke možemo podijeliti na dva osnovna tipa:

I blago trbušast s naglašenim ramenima,

II cilindričan ili vretenast.

Unutar svakog tipa postoje izvjesne razlike u oblikovanju. Kod tipa I tijelo je prema dnu jače ili slabije suženo, a šira ramena ravna ili blago uvučena.

Lekitosi tipa II imaju dugo i tanje ili pak kraće i deblje tijelo. Razlike su očljive i u formiranju grla i otvora. Kod tipa I najčešći je plitičasti otvor (cup-mouth) u nekoliko varijanata — posve plitki, srednje plitki i dublji (kaležast). Kod cilindričnih javljaju se dvije varijante otvora — kaležast i razgrnut (chimney-mouth). Donji dio tijela pretežno završava nožicom ili postoljem. Kod blago trbušastih lekitosa donji dio najčešće prelazi u pločastu nožicu dok kod cilindričnog tipa u dvostruko (profilirano) postolje. Drške su kod oba tipa trakaste ili valjkaste s tom razlikom da kod tipa I završavaju ispod plitičastog otvora, a kod tipa II počinju na ramenima i sežu do sredine ili gornje trećine vrata. Uglavnom su koljenasto ili lučno savijene.

Svi su lekitosi ukrašeni po tijelu i ramenima, a poneki imaju ukras i na prijelazu u vrat. Na ramenima se najčešće javljaju radijalni štapići, jezičci ili plamičci, vitice s lotosovim pupoljcima i palmetama. Na prijelazu u tijelo, kao gornji obrub kompozicije, nalazi se ornamentalna traka od dva niza crnih točkica, okomitih štapića, jednog ili više redova horizontalnih linija, presječenim kratkim crticama, ili niza meandra. Donji dio tijela je uglavnom crno obojen i raščlanjen crvenim linijama ili užim i širim trakama. U širokom pojasu središnjeg dijela tijela nalazi se figuralna scena koja u neprekinutom nizu pokriva dvije trećine površine. Scene su pretežno mitološkog karaktera. Najčešće su prikazani slijedeći motivi: kvadriga s vozačem i pratiocima, menade i satiri, te Herkul u borbi s nemejskim lavom. Pojedinačno se javljaju: Atena između Ahila i Ajaksa, Dionis i menade, Triton i Nereida, scena simpozija, te muškarac i žena u razgovoru. Na jednom primjerku nalazi se niz jako stiliziranih palmeta koje su rasplinute.

Likovi i scene su riješeni na različite načine. Najčešće su silhuetarnog karaktera i samo su detalji izvedeni ugriženim linijama (konture tijela, nabori odjeće, grive konja, noge sjedalice i si.). Dok su kod nekih primjeraka silhete izvedene u ja-

• Ibid., str. 188.

¹⁰ Veliki dio crnofiguralnih vaza pripada zbirci grofa L. Nugent, koja je za muzej

nabavljena 1894. god. dok su ostali primjerci otkupljeni od K. Radovan iz Zagreba 1957. god.

snim obrisima, kod većine su rasplintute i površno rađene pa je teško prepoznati pojedine likove. Osim vrlo statičnih prikaza javljaju se i nešto dinamičniji kod kojih su figure u plesnom ritmu ili izražajnijem pokretu. Međuprostori scena su kod lekitosa tipa I ispunjeni vitičastim grančicama koje su komponirane od linija i dva niza točkica. Na jednom lekitosu nalaze se natpisi od sitnih znakova koji nemaju 'nikakve veze s prikazanim likovima, pa je to vjerojatno tip natpisa bez smisla koji je imao samo dekorativnu ulogu¹¹.

U tehnicu izradbe i dekoriranju uočavaju se također razlike. Dok su neki primjerci izvedeni od kvalitetne gline, tanjih stijenki i pravilnih linija, drugi su slabije fakture, a stijenke su im debele i grublje. Boja gline varira od blijedožute do svjetlije crvene. Firnis s kojim su prekrivene površine otvora i donjeg dijela tijela s nožicom ili postoljem uglavnom je crn ili smeđ, nanesen u tanjem ili debljem sloju, jačeg ili slabijeg sjaja. Kod nekih lekitosa, u širem središnjem pojasu, podloga za scenu izvedena je namazom boje u tonu svjetlije ili tamnije bjelokosti. Na nekoliko primjeraka uz crni firnis javlja se tamno crvena ili bijela boja. Crvena je kombinirana s crnom na naborima odjeće ili detaljima glave (brada), dok je bijela nanesena u pastoznom namazu na licu, rukama i na odjeći, a ponekad u obliku većih i manjih točkica, u međuprostoru scena i na dekorativnim elementima.

Među lekitosima naše zbirke koji potječu iz antičkih manufaktura, ima dosta primjeraka koji se prema njihovim značajkama mogu pripisati nekom majstoru slikaru, njegovim sljedbenicima ili radioničkoj grupi.

Lekitos br. 1 vjerojatno je oslikao Diosphos, poznati majstor kasnog crnofiguralnog stila, koji je osim većeg broja osrednjih lekitosa izradio i nekoliko vrlo kvalitetnih¹². Figure su mu vitke i živahne, s većim glavama, kao što je slučaj kod naše sjedeće figure, a izvodi ih silhuetarno naznačivši ugrebenim linijama obrise i bogate nabore odjeće. Za njega su karakteristične dvojne lepezaste palmete, zatvorene u kružnu viticu, lotosovi pupoljci kao ukras ramena, a oko glava prikazanih likova sitni natpisi bez značenja, što sve nalazimo i na našem primjerku.

E. Haspel smatra da je djelovao početkom 5. st. pr. n.e.¹³, a J. Boardman zastupa mišljenje da je njegova aktivnost trajala do sredine 5. st. pr. n.e.¹⁴.

Međutim, slična scena muškarca i žene u razgovoru, flankirana s lepezastim palmetama u vitičastom krugu, javlja se i na jednom lekitosu koji se pripisuje, premda s rezervom, slikaru Emporion i datira na osnovu srodnog lekitosa iz sjeverne korinthske nekropole u vrijeme od 470. do 460. god. pr. n.e.¹⁵.

Lekitos br. 2 nosi neka obilježja svojstvena majstoru Sappho, ali se ipak ne može sa sigurnošću atribuirati ovom suvremeniku slikara Diosphosa. Naime,

¹¹ Možda se ovdje radi o tzv. »Kalos« natpisima koji se slikaju u slobodnom prostoru, bez veze sa scenom, a javljaju se na crnofiguralnim vazama nakon sredine 5. st. pr. n. e. Ponekad kalos natpisi imenuju nekog mladića, atletu ili heroja koji je popularan u suvremenom životu, pa u tom slučaju omogućuje preciznije datiranje. J. Boardman, o. c, str. 200 i 201.

¹² J. Boardman, o. c, str. 149.

¹³ C. H. E. Haspels, *Le peintre de Diosphos*, *Revue Archeologique* 1, Paris, 1972, str. 103.

¹⁴ J. Boardman, o. c, str. 149.

¹⁵ C. W. J. and Mary Eliot, *The Lechaion cemetery near Corinth, Hesperia*, vol. XXXVII, 4, 1968, str. 360, T. 106, 41.

Sappho je kao i Diosphos primjenjivao tradicionalni ukras vitice s lotosovim pupoljcima na ramenima svojih lekitosa, a kao gornji obrub pojasa sa scenom traku s dva gusta niza crnih točkica¹⁶. On umeće između likova duge vitice koje umjesto lišća imaju sa svake strane nizove gustih točkica, a nabore na odjeći tek površno naznačuje plitkim urezima, što sve možemo uočiti i na našem primjerku. Međutim, postoje i neke razlike, osobito kod figura koje su mnogo pokretnije od likova u sceni na našem lekitosu broj 2. Ako npr. usporedimo menade na lekitosu majstora Sappho, iz kataloga aukcione izložbe u Bazelu¹⁷ koje imaju slično počesljanu kosu i povezanu vrpcom u pundu $\alpha\epsilon\tau\alpha\chi\omicron\varsigma$; a krotale $\lambda\alpha\omicron\tau\alpha\chi\omicron\upsilon\varsigma$ na prstima kao menade na našem primjerku, odmah ćemo uočiti da su one dinamičnije prikazane, u plesnom ritmu, dok je naša scena dosta statična i pokret se tek naslućuje u uzdignutoj ruci obje menade.

Lekitos broj 4 s ukrasom palmete na ramenu koja ima duge vitičaste peteljke, te sa scenom menade između dva satira i obiljem istočkanih vitica i grančica, vrlo je sličan lekitosu koji se nalazi u Britanskom muzeju u Londonu, a pripisuje se slikaru Londona (Painter of London)¹⁸. Ovaj majstor djeluje u razdoblju između 500. i 480. pr. n. e. Draperija kod oba lekitosa riješena je na identičan način, s grubljim i širokim naborima, plitko ugrebenim, koji otkrivaju crvenkastu podlogu gline ali su mjestimično popraćeni i namazom crvene boje.

I na lekitosu broj 5 javlja se slična scena. Tijela satira su zdepastija, a na ramenima umjesto palmete je ukras zrakasto raspoređenih širih jezičaca. Prema obliku tijela, plitičastom otvoru grla, lučnoj dršci, ukrasu jezičaca i vitkim viticama između likova, pokazuje srodnost s lekitosima velike grupe, tzv. »Klasa Atena 581« koju se datira u prvo desetljeće 5. st. pr. n. e.¹⁹.

Pretpostavlja se da lekitosi broj 3 i broj 6 s dionizijskim scenama (Dionis i menada, te satir i Silen na muli) također pripadaju grupi Atena 581, u kojoj se osobito ističe vrlo plodan majstor Marathona, jer nose na sebi obilježja karakteristična za tu grupu — lotosove pupoljke, jezičke ili palmete na ramenima, pruge na vratu i na prijelazu u nožicu, velike istočkane vitice između likova i u pozadini, te silhuetarne figure ponekad vrlo dobro modelirane i pokretne²⁰.

Većina lekitosa iz naše zbirke može se atribuirati kasnom slikaru Haimonu ili njegovim suradnicima i sljedbenicima, a za neke se može samo utvrditi da su rađeni na način Haimona. Haimon je bio vrlo plodan mlađi suvremenik majstora Sappho i Disphosa²¹. Njegovi lekitosi su najčešće cilindrični ili vretenasti, otvor grla je plitičast, kaležast ili razgrnut, a likovi su dosta vitki, često stoje ili se naslanjaju besciljno i ponekad nepovezano između grančica i vitica. Prikazane su u silhuetama, neoštih obrisa, kadkad rasplnutih, a detalji su izvedeni tankim ugrebenim linijama ili mrljama i potezima bijele boje. Na nekim primjercima bijele mrlje su nanesene i u slobodnom prostoru. Lekitosi Haimona, njegove radionice i

¹⁶ J. Boardman, o. c, str. 148—149.

* Kunstwerke der Antike, Auktion XXVI, Basel, 1963, str. 63. (Sapphomaler)

¹⁸ J. D. Beazley, *Attic black-figure vase painters*, Oxford, 1956, str. 596,3

" J. Boardman, o. c, str. 148.

²⁰ Ibid., str. 148.

²¹ Ibid., str. 149.

kruga imaju često kao gornji obrub pojasa sa scenom niz meandara, dvostrukih gusto raspoređenih točkica, prutića ili linija koje su isprekidane okomitim crticama, dok su ramena najčešće prekrivena radijalnim ukrasom ili jezičcima na koje se prema vratu nastavlja niz kratkih štapića. Ispod pojasa sa scenom javljaju se na crnoj podlozi crvene linije i trake. Crni firnis je nešto lošije kvalitete, te se mjestimično otire ili ljušti. Razlike u kvaliteti nisu samo posljedica većeg broja majstorskih ruku koje su radile u maniri Haimonovoj nego i zbog nešto duljeg trajanja Haimonove radionice. Rani lekitosi ovog majstora otkriveni su u grobnom humku na Maratonu, te je početak njegove djelatnosti datiran u prvo desetljeće 5. st. pr. n. e. Međutim, bio je aktivan do druge četvrtine 5. st. pr. n. e. Zbog masovnosti svoje proizvodnje nužno je zanemarivao kvalitetu, pa se osim nešto bolje rađenih lekitosa (naš br. 9 i 13) javljaju i primjerci nemarno i površno izvedeni (br. 10, 11, 17, 18 i 19).

Njegovi suradnici i sljedbenici proizvodili su tanje vretenaste lekitose s jako profiliranim postoljem, s vrlo rasplnutim silhuetarnim scenama, s kojima su zadovoljavali potrebe i ukus potrošača skromnijih mogućnosti i zahtjeva (br. 14 i 15).

Izbor prikaza je dosta jednoličan ali pretežno mitološkog karaktera. Najčešće je prikazana dionizijska povorka s četvoropregom, zatim Dionis i menade, Heraklo u borbi s nemejskim lavom, sam ili s Atenom, scena simpozija i stilizirane palmete, koje su također omiljeni motiv ovog majstora i njegovog kruga.

Oštećeni lekitos broj 8 s prikazom Nereide i Tritona na hipokampu, teško je zasad atribuirati jer nedostaje komparativni materijal. Ipak po svojim značajkama pripada grupi ranijih lekitosa, iz posljednje četvrtine ili kraja 6. st. pr. n.e. (veliki silhuetarni likovi jasnih obrisa, veće dimenzije tijela, čistoća linija, bogata primjena bijele boje, kvalitetnija izvedba i si.).

Crnofiguralni skifosi zastupljeni su u našoj zbirci sa četiri primjerka od kojih svaki predstavlja jednu varijantu. Prema osnovnim značajkama može ih se podijeliti u dvije grupe: a) skifosi-plitice (cup-skyphoi) i b) dublji skifosi. Kod obje grupe uočljive su znatne razlike u oblikovanju ruba, tijela i dna.

Od dva plitičasta skifosa prvi ima ravan rub, malo podebljan, a dno blago uvučeno na prijelazu u široku i nisku prstenastu nožicu, dok drugi ima valjkasto podebljan i malo razgrnut rub, a dno nasadeno na pločasti prsten. Dva dublja skifosa se također dosta razlikuju u detaljima. Prvi ima oblik posude za cvijeće, blago nakošenog i podebljanog ruba, a postolje je pločasto. Kod drugog je stijenka oblija, rub prstenasto zadebljan i nešto izvinut prema van, dok je nožica niska i blago profilirana. Kod sva četiri primjerka stijenka je deblja, a drške su koso položene prema gore. Ovakovi skifosi debljih stijenki postali su vrlo popularni oko 530. pr. n. e. i ostali u modi tijekom cijelog 5. st.²².

Skifosi su ukrašeni figuralnim scenama koje su smještene u širi ili užu pojas (Band-skyphoi) obrubljen crvenim i crnim trakama. Prikazi su mitološki.

²² Ova konstatacija se temelji na nalazima skifosa u Ateni i Korintu, J. Boardman, o. c, str. 188.

Na dva primjerka javljaju se likovi dionizijskog thiasosa, odnosno satiri i menade, u plesnom ritmu (broj 22) ili kao samostalne figure u pokretu (broj 21).

Skifos broj 24 nosi najizrazitije značajke Haimonova kruga. Lik na kvadrigr i figura s njezine lijeve strane koja drži liru (motiv dionizijske povorke?), prikazani su širokim silhuetama, a samo detalji nabora odjeće, grive konja i strune lire naznačeni su ugrebenim ravnim i svinutim linijama. Obje palmete smještene uz same drške imaju duge peteljke i listove proširene u glavice, što odgovara stilu ovog majstora.

Analogije za naš primjerak nalazimo u Olintu²³ i u zbirci vaza u Lecceu.²⁴ Prema njegovim karakteristikama može ga se datirati u prvu četvrtinu 5. st. pr. n. e.

Skifos broj 23 raspucan i sljepljen, s likovima i sfingama riješen je također silhuetarno s dosta površno ugrebenim detaljima. Prema nekim značajkama i analogijama iz Britanskog muzeja²⁵ pretpostavlja se da potječe iz prve četvrtine 5. st. pr. n. e. Sličan mu je atički skifos iz Villa Giulia u Rimu,²⁶ te bukreštanski primjerak hermogenskog tipa CHC²⁷.

Skifos broj 21 s pojedinačnim likovima menada, satira i Silena u pokretu, koje povezuju duge dvostruko istočkane grančice, a flankiraju palmete s proširenim glavicama i volutno svijenim viticama, vrlo je srodan jednom beotskom skifosu koji je, kako autor analizira, rađen na atički način, a nalazi se u Bukureštu. Datiran je u prvu polovicu 5. st. pr. n. e.²⁸ Međutim, naš primjerak ima dosta sličnosti i s jednim skifosom iz nekropole Lechaion iz Korinta koji se pripisuje atičkoj radionici i datira, prema grobu u kojem je nađen, u vrijeme između 460. i 450. pr. n. e.²⁹ Gotovo mu je analogan i jedan atički skifos iz Ashmolean muzeja u Oxfordu (depo muzeja) s prikazom Fauna. Beazley ga stavlja u Lancut grupu i datira u početak 5. st. pr. n. e.³⁰

Skifos broj 22 u obliku lonca za cvijeće, s velikim svijetlim pojasom u kojem je scena menada i satira komponirana u frizu, živih pokreta u plesnom ritmu, potječe iz beotske radionice na prijelazu 6. u 5. st. pr. n. e. Njegove silhuetarne figure vrlo lijepo oblikovane i usklađene odaju nešto kvalitetniju majstorsku ruku, što odgovara i ranijem datiranju ovog primjerka.

Kod Haimonovog skifosa i skifosa broj 23, kako smo spomenuli, svi detalji izvedeni su tehnikom urezivanja, a ostala dva su rađena u čistim silhuetama.

²³ D. M. Robinson, *Excavation at Olynthus*, part V, Oxford, 1933, T. 51, si. 37.

²⁴ CVA, III, Hc, T. 1, 3 (Lecce).

²⁵ J. D. Beazley, o. c., Oxford 1956, str. 621, no. 102 (CHC grupa, atički)

²⁶ CVA, Kapitolinski muzej i Villa Giulia, III, Hc. T. 47, 34.

²⁷ CVA, Bucarest 2 (Roumanie 2), 1968, T. 13, 2.

²⁸ CVA, Bucarest 1 (Roumanie 1), 1965, T. 21, 4, str. 26.

²⁹ C. W. J. and M. Eliot, o. c., str. 362, br. 51, T. 107, 51.

³⁰ J. D. Beazley, o. c., 576—579, 27.

³¹ Za atribuciju i datiranje dugujemo zahvalnost prof. J. Boardmanu, iz Ashmolean muzeja u Oxfordu s kojim smo se konzultirale prilikom našeg boravka u Engleskoj.

BLACK-FIGURAL VASES FROM THE COLLECTION OF
THE ARCHAEOLOGICAL MUSEUM IN ZAGREB

The manufacture of Attic black figured vases belongs to a period of vigorous political, economic and cultural boom and growth of Athens, the time of Solon and the tyrant Pisistratus (6th century B. C.) who, each in his own way, contributed to the strengthening of her power and her creative potentials.

The beginnings should be sought in Corinth as early as 7th century B. C., since on the early Attic vases in black figured style there are traces of the influence of that important centre of workshops (silhouetted figures with incised lines and white and red colours added). However, around the middle of 6th century B. C. the masters in Athens created their own standards — they improved the technique of work, firing quality and the shine of glaze, they ennobled the drawing, more powerfully expressed the movement, and harmoniously composed figured scenes with ornamental elements and details.¹ The names of masters do not appear on the black figured vases until 3rd decade of 6th century B. C., and thus Sophilos was the first painter who signed his own work (about, 570 B. C.), and a few years later Kleitias put his name on the famous "François vase" in Florence.

In the place of earlier animal friezes so popular in the period of "oriental style" and the dominance of Corinthian workshops, figures and scenes from legends and myths appeared, particularly Homeric heroes and heroic labours of Hercules, gods with their attributes and escorts, but sometimes also scenes from everyday life (most frequently musical and sports scenes).

Attic black figured style went through various phases of development, continuing until the middle of 5th century B. C. Since around 530 B. C. a new style and workmanship appeared — red figures on black foundation — offering more possibility for artistic expression and creativity,² some of the renowned masters began working in the new style, thus contributing to a fast decrease of the quality of black figured products. Consequently in the period from the end of 6th century B. C. to the middle of 5th century B. C. when the red figured style became the leading technique, the production of black figured vases, apart from rare exceptions, experienced its decadence. They became cheap consumer goods, intended for the needs of lower social classes, to the cult of the dead or for the elderly customers who are inclined to conservatism. Mostly smaller vessels, more modest in form are made — *lekythoi*, *skyphoi*, *oinochoi*, *plates* etc. — of poorer quality, simpler scenes, sometimes completely silhouetted and indistinct, with a superficially made ornament or careless workmanship as a whole. However, in spite of all this, the production of these wares was very intensive in the first half of 5th century B. C., which can only be justified and explained by great demand for ceramics in the market not only in Greece but also abroad. Attic workshops found profitable market in Etruria, Campania, Naucratis, Cyprus and in the colonies north and west of Greece.³

Among the vases of black figured style of the late period best represented are *lekythoi* which were favourite grave goods. Since research in necropolises in Attica and Boeotia was very intensive, the finds of this kind of vases were most numerous and predominantly most reliably dated.

At the beginning of 5th century B. C. in Athens there was a considerable number of workshops and masters who were making black figured *lekythoi* of smaller dimensions and are called "*Class of Athens 581*". A special place among them has Marathon Painter, not so much for the quality of his products, but because of the large number of *lekythoi* he had painted for the fallen warriors in the battle of Marathon.⁵ His style was continued by other painters like Haimon and many other collaborators.⁶ They all worked for the consumer of more modest demands and taste, for the wide market, and consequently their *lekythoi* are old fashioned in form, with stereotype ornaments and more superficial workmanship. However, a few better vase painters were active at that time, like Sappho and Diosphos,⁷ but they, too, were not always consequent with regard to quality and so some of their *lekythoi* are of imperfect workmanship, of small dimensions and conservative in the expression.

Black figured *lekythoi* of the late phase appear mainly in two forms: a) slightly bellied with enlarged shoulders and a lower but broader foot, sometimes profiled, b) cylindrical or spindle-like, abruptly narrowed towards the taller and profiled foot or base. In both types the neck can be longer or shorter, thicker or thinner, while the throat ends in a cup-mouth or chimney-mouth.

Besides *lekythoi*, in the period of late black figured style, cups with horizontal or slanting handles were also popular, imitating the Corinthian *kotyle*, which, at that time is called *skyphos*.⁸

Skyphoi appear in two basic forms — deep and cup-like, have either a straight or a flaring lip, and the basis is in a form of a low foot which is sometimes profiled. They are usually decorated in the middle part and the figured scene is placed in a wide band (Band-*skyphoi*). By Hermogenean *skyphoi* the wall is thin, the rim is thickened and the foot is ring-like or plate-like. From 530 B. C. on, heavier walled *skyphoi* become popular which are sometimes stemless. The group of "*Little masters*" was mostly engaged in decorating *skyphoi* and thus gave a firmer impulse to the development of painting on this type of late black figured vases.⁹

The collection of Greek vases in the Archaeological Museum in Zagreb has 24 vases from Attic or Boeotian workshops of which 20 are *lekythoi* and 4 are *skyphoi*.¹⁰ All of them have characteristics of the late black figured style.

The *lekythoi* in our collection can be divided into two basic types: I. slightly bellied with expressed shoulders. II. cylinder or spindle-like *lekythoi*.

Within each type there are some differences in shaping. In type I the body is more or less narrowed near the bottom, and wider shoulders are straight or slightly in. *Lekythoi* of type II have long and thin or short and thick body. The differences are also visible in the shape of the neck and mouth. In type I the cup mouth is most usual and it appears in three variants — quite shallow,

medium shallow and cup-like mouth. In cylinder lekythoi two types of mouth appear: cup mouth and chimney mouth. As for the form of the lower part of the body it predominantly ends in a foot. In slightly bellied lekythoi the lower part most frequently turns into a wider foot while in the cylinder type it turns into a double (profiled) base. The handles in both types are band-like or round with the difference that in type I they end below the cup-mouth and in type II they begin at the shoulders extending to the middle or upper third of the neck. They are mostly angular or bent.

All the lekythoi are decorated over the body and shoulders and some also have an ornament in the place where the shoulder joins the neck. On the shoulders one most frequently finds rays, debased tongues or tiny flames, tendrils with lotus buds and palmettes. At the joint with the body, as the upper rim of the composition there is an ornamental band of two rows of black dots, vertical bars, one or some rows of horizontal lines or a series of meanders. The lower part of the body is generally black and divided by red lines or narrow or wide bands. In the wide band of the middle part of the body there is a figured scene covering in an unbroken line two thirds of the surface. The scenes are mostly of mythological character. Most frequent motifs are a quadriga with the driver and accompanying figures, Maenads, and Satyrs and Herakles in the fight with the Nemean lion. On some skyphoi there also appear Athena between Achilles and Ajax, Dionysus and Maenads, Triton and Nereids, the symposium scene, man and woman talking. On one specimen there is a row of highly stylized palmettes.

The figures and scenes are presented in various ways. Most frequently they are silhouetted and only the details are effected by incised lines (body contours, clothes folds, horse mane, seat legs etc). While in some cases the silhouettes are clearly outlined, in most of them they are faded and superficially made, so it is quite difficult to recognize individual figures. Besides the very static scenes there are also some more dynamic ones where the figures are shown in dancing rhythm or some expressive movement. The interspace between scenes on the lekythoi type I are filled with tendrilled twigs composed of lines and two rows of dots. On one lekythos there are inscriptions of tiny signs which do not seem to have any connection with the figures shown and are probably a type of inscription of no meaning with only a decorative purpose.¹¹

In the technique of workmanship and decoration differences are also observed. While some specimens are made of good quality clay, with thinner walls and more symmetrical lines, others are of poorer manufacture and the walls are thick. The colour of clay varies from pale yellow to lighter red. The glaze which covers the surfaces of the mouth and the lower part of the body with foot or a base is mainly black or brown of brighter or poorer shine and is applied thinly or thickly. On some lekythoi, in the broader middle band, the ground for the scene is effected with lighter or darker colour of ivory. On some specimens, the red and white colour is added. Red is used with black on clothes folds or details of the head (beard), and the white in a thick layer on the face,

arms and clothes, sometimes also in the form of bigger or smaller dots between scenes and decorative elements.

Among the *lekythoi* of our collection which originate from Attic workshops there are many specimens which, according to their characteristics, can be attributed to a certain painter, his followers or workshop.

Lekythos No. 1 was probably painted by Diosphos, a well-known master of the late black figured style who had, besides a considerable number of mediocre lekcthoi, also made many ones of good quality.¹² His figures are slim and lively, with a bigish head, as in the case of our seated figure, and are silhouetted but with incised lines and rich clothes folds. Characteristic for him are double fan-like palmettes, closed into a round tendril, lotus buds as shoulder decorations and round the heads of the figures tiny inscriptions of no meaning, all of which can be found on our specimen. E. Haspels thinks he was working at the beginning of 5th century B. C.¹³ and J. Boardman considers that his activity lasted to the middle of 5th century B. C.¹⁴

However, a similar scene of man and a woman talking, flanked with fan-like palmettes in a circular tendril also appears on a lekythos ascribed, with caution, to painter Emporion and dated according to the similar lekythos from northern Corinthian necropolis to the period from 470 to 460 B. C.¹⁵

Lekythos No 2 has some characteristics of the products of master Sappho, but cannot be with certainty attributed to this contemporary of painter Diosphos. Sappho, as well as Diosphos, applied traditional ornament of tendrils with lotus buds on the shoulders of his lekythoi and as the upper rim of the band with the scene, a ribbon with two thick lines of black dots.¹⁶ Between figures he inserts long tendrils with lines of closely painted dots on either side, and the folds on the clothing are rather superficially expressed by shallow incisions, all of which can be observed on our specimen. There are some differences, however, especially concerning the figures which are more mobile than those on our lekythos 2. Comparing the Maenads on the lekythos by master Sappho from the catalogue of the Basel auction exhibition¹⁷ with similarly combed hair tied into a bun (*υο&fiukoc*,) with crotals (*χοταχον*) on their fingers like those on our specimen, we can immediately notice that they are presented more dynamically, in a dancing rhythm, while our scene is rather static, with involvement only hinted in the raised arms of both Maenads.

Lekythos No. 4 with the palmette ornament on the shoulder with long tendril-like stems and a scene of Maenad between two Satyrs and abundant dotted tendrils and twigs, is very similar to the one in the British Museum, which is attributed to the Painter of London.¹⁸ The activity of this painter belongs to the period of 500 and 480 B. C. Draperies in both lekythoi are made in an identical way, with coarse broad folds, incised shallow, revealing the reddish clay, and in some places covered with dark red paint.

Lekythos No. 5 presents a similar scene, only the Satyrs' bodies are shown more squarely, and on the shoulders, in place of a palmette there is an ornament with broad rays. The body shape, cup-mouth, curved handle, ornament of tongues

and slim tendrils between the figures point out some connections with the great group of lekythoi of the "Class of Athens 581" dated in the first decade of 5th century B. C.¹⁹

Lekythoi No. 2 and 3 with Dionysian scenes (Dionisus and Maenads, and Satyrs and Silenus on a mule) seem also to belong to the Class of Athens 581, with the outstanding Master of Marathon, having main characteristics of that group: lotus buds, tongues or palmettes on the shoulders, lines on the neck and on the body where it turns into the foot, long dotted tendrils between figures and in the background, and silhouetted figures which are sometimes rather well modelled and mobile.²⁰

Most of our lekythoi can be attributed to the late painter Haimon or his collaborators and followers, and some lekythoi can only be said to have been made in the Haimon style. Haimon was a very prolific young contemporary of masters Sappho and Diosphos²¹. His lekythoi are usually cylindrical and spindle-like, the neck opening is cup-mouth or chimney-mouth, and the figures are rather slender, often standing or leaning, aimlessly and sometimes unconnected among leafy branches and tendrils. They are shown in silhouettes, their outlines are not sharp, and are sometimes dim, and the details are made with thin scratched lines or blots and strokes of white paint, rarely with an addition of red. Some specimens also have white spots in free space. In general nothing can hide the poverty and decadence of their drawing.

On the upper side of the band with the scene, the lekythoi of Haimon and his workshop and circle often have a series of meanders, two rows of densely arranged dots, strokes or lines cut by vertical short lines, while the shoulders are usually covered by a radial pattern or tongues, continuing into a series of short vertical lines toward the neck. Under the band with the scene there are red lines and stripes on a black background. The black glaze is of a bad quality, and is rubbed off or peeled off in places.

The differences in quality are not only due to a great number of painters who worked in Haimon's manner, but also to the long activity of his workshop. Since the early lekythoi of this master were discovered in a grave on Marathon, the beginning of his activity could be placed in the first decade of 5th century B. C. He was active, however, until the second quarter of 5th century B. C, and due to the quantity of his manufacture he neglected the quality, so that beside some better made lekythoi (No. 9—10 in our collection) there are many rather carelessly and superficially made (No. 11, 17, 18, 19).

His collaborators and followers made thin spindle-like lekythoi with very profiled base and rather dim silhouetted scenes, catering for the needs and taste of consumers of more modest means and demands (No. 14—15).

The repertory of the scenes is rather uniform, but of predominantly mythological character. It is mostly the Dionysian train with a quadriga, Dionysus and Maenads, Hercules fighting with the Nemean lion, either alone or with Athena present, the symposium scene and stylized palmettes which are a rather favourite motif of this master and his circle.

The damaged lekythos No. 8 showing Nereid and Triton on a hippocampus is difficult to attribute because of the lack of comparative material. According to its characteristics it seems to belong to the group of earlier lekythoi from the last quarter or the end of 6th century B. C. (big clearly outlined figures, bigger body dimensions, clear lines, lavish use of white, good workmanship, etc).

Black-figured skyphoi are represented with only four pieces in our collection, each of which is one variant. By their basic characteristics they can be divided into two groups: a) cup-skyphoi and b) deep skyphoi. Both groups show considerable differences in the shaping of the rim, body and the bottom.

The first of our two cup-skyphoi has a straight rim, slightly flaring lip, and its bottom is a little draw in while passing into a broad, low foot, and the second skyphos has a thick slight chimney-mouth, and its bottom lies on a standing ring.

The two deep skyphoi also differ considerably in details. The first looks like a flower pot, with a gently sloped flaring lip and low base, while the other has a curved wall and a flaring lip slightly chimney-like, and the foot is low and gently profiled.

The skyphoi are decorated with figured scenes placed into a more or less broad band (Band-skyphoi) bordered with red and black stripes. The scenes have a mythological character. Two specimens have figures of Dionysian thiasos, i. e. Satyrs and Maenads either dancing (No 22) or as individual figures in movement (No. 21).

Skyphos No 24 has the most typical characteristics of Haimon's circle. The figure on the quadriga and the figure on its left holding a lyre (a motif from Dionysion procession) are shown in broad silhouettes, and only details of drapery, the horse mane and the strings of the lyre are expressed with scratched curved and straight lines. Both palmettes near the handles have long stems and leaves broadened into bulbs suiting the style of this master.

Analogies for our specimen can be found at Olynthus²³ and in the Lecce vase collection²⁴. According to its characteristics it can be placed in the first quarter of 5th century B. C.

Skyphos No. 23, broken and pasted together, with figures and sphinxes is also done in a silhouette manner with rather superficially scratched details. According to some characteristics and analogies from the British Museum²⁵ it could belong to the first quarter of 5th century B. C. It is similar to an Attic skyphos from the Villa Giulia in Rome²⁶ and to the Bucharest specimen of the Hermogen type CHC²⁷.

Skyphos No. 21 with single figures of Maenads, Satyr and Silenus in motion, connected by long doubly dotted twigs and flanked by palmettes with broadened bulbs and voluptuously bent tendrils is very analogous to a Beotian skyphos from Bucurest, which, as the author supposes, was made in the Attic way. It could be dated in the first half of 5th century B. C.²⁸. Our specimen, however, is also similar to a skyphos from the Corinth necropolis of Lechaion, attributed

to an Attic workshop and dated according to the grave where it was found, i. e. between 460 and 450 B. C.²⁹ It is nearly analogous to an Attic skyphos from the Ashmolean Museum in Oxford (magazine) depicting Faun which Beazley places into the Lancut group and dates in the beginning of 5th century B. C.³⁰

Skyphos No. 22 looking like a flower pot with a big light band and a scene of Maenads and Satyrs composed in the frieze, with lively movements in a dancing rhythm comes from a Boeotian workshop between 6th and 5th century B. C. Its silhouette figures prettily shaped and harmonized show a skilled master's hand, which explains the earlier dating of this specimen.

On the Haimon's skyphos and skyphos No. 23, as has already been mentioned, all the details were made by the scratching technique, while the other two skyphoi were made in pure silhouettes.

KATALOG

LEKITOSI

1. Inv. 1121

TABLA I

Lekit. Tijelo blago trbušasto s proširenim ramenima, prema dnu jače suženo, vrat duži, cilindričan, otvor plitičast, obod širi i vodoravan. Drška trakasta, koljenasto savijena. Nožica šira, profilirana. Cijela je površina ukrašena: ramena nizom kratkih radijalnih štapića i vijencem gusto isprepletenih vitica s lotosovim pupoljcima na smeđastocrvenoj podlozi. Široki pojas na tijelu prevučen je namazom boje slonovače i na gornjem dijelu, uz rub ramena ima dva niza točkica između tankih linija, a samo jednu liniju pri dnu. Bočne strane su ukrašene sa četiri lepezaste palmete uokvirene viticama koje završavaju malim volutama i tankim listićima. S prednje strane je scena s dva ljudska lika: lijevi sjedi na stolici s naslonom u poluprofilu okrenut udesno. Odjeven je u hiton i plašt koji je prebačen preko glave, te se u sitnim naborima spušta niz koljena. Desni lik stoji ispred njega u poluprofilu i okrenut mu je licem. Njegov plašt je prebačen preko oba ramena i spušta se u gustim naborima niz tijelo. Lijevom rukom, savijenom u laktu pridržava plašt, a desnu je ispružio prema liku koji sjedi. Iznad njihovih glava nanesa su u luku sitna, slabo čitljiva slova.

Silhuete likova su vitke, osobito onog koji stoji, a detalji tijela kao i nabori odjeće naznačeni su tankim ugremenim linijama. Svi dekorativni motivi kvalitetno su izvedeni smeđastocrnim firnisom, dok su otvor, gornja površina drške, donji dio tijela i gornja ploha nožice prevučeni crnim gustim firnisom jačeg sjaja. Glina je ružičasta. Na nekim mjestima površina je oštećena, a firnis otpada.

Visina 0,157 m, promjer tijela 0,054 m, širina dna 0,044 m, širina otvora 0,036 m
Atički, sredina 5. st. pr. n.e.

Slikar Diosphos(?)

2. Inv. 1041

TABLA II, 1, 2

Lekit. Tijelo trbušasto s proširenim i blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo, vrat kratak, otvor plitičast, obod širi i vodoravan. Drška trakasta, lučno savijena. Nožica uža s pločastim postoljem. Cijela površina je ukrašena: ramena nizom kratkih radijalnih štapića i vijencem gusto isprepletenih vitica s lotosovim pupoljcima, a unutar vijenca je niz točkica. Na gornjem dijelu tijela uz rub ramena ima dva niza točkica između tankih linija, a pri dnu naizmjenično uže i šire trake crne i blijedo crvenkastosmeđe, jer je cijela podloga za ukras crvenkastosmeđe boje. U središnjem širokom polju je muzička scena s tri ljudska lika koji sjede. Muškarac u sredini sjedi na stolici okrenut udesno. Odjeven je u himation, podvučen ispod desne ruke koja je ostala naga i prebačena preko lijevog ramena, pa se završetak okomito spušta niz leđa, a u gustim naborima pada preko tijela i nogu. Desnu nogu je preba-

cio preko lijeve i na koljenu drži veliku liru. Ispred njega sjedi u profilu žena okrenuta ulijevo. Njezina odjeća prekriva cijelo tijelo. Lijeva ruka joj je podignuta i na prstima ima $\chi\phi\tau\omicron\chi\omicron$. Druga Žena koja je isto odjevena sjedi iza njezinih leđa okrenuta udesno. Desnu nogu je također prebacila preko lijeve, a ruku ispružila. Sva tri lika imaju dugu, raspuštenu kosu, a muškarac i usku vrpcu na tjemenu. Međuprostor je ispunjen vitičastim grančicama komponiranim od tankih linija s dva niza točkica. Silhuete likova rađene su vrlo kvalitetno, detalji tijela i glave kao i nabori odjeće naznačeni su tankim ugrebenim linijama. Svi dekorativni motivi pažljivo su izvedeni crnim firnisom, a nabori odjeće mjestimično dopunjeni i tamnocrvenom bojom. Firnis je dobre kvalitete i jačeg sjaja. Glina svijetložućkasta. Slomljen je i sastavljen, mjestimično dopunjen.

Visina 0,153 m, promjer tijela 0,070 m, širina dna 0,044 m, širina otvora 0,038 m.

Atički, rano 5. st. pr. n.e.

Slikar Sappho ili Marathon(?)

3. Inv. 1092

TABLA III, 1, 2

Lekit. Tijelo trbušasto s proširenim i blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo, vrat kratak, otvor plitičast, obod už i vodoravan. Drška trakasta, lučno savijena. Nožica uža s pločastim postoljem. Cijela površina je ukrašena: ramena nizom točkica i širim pojasom zrakasto raspoređenih jezičaca, a pri dnu su naizmjenično uže i šire trake crne i žućkastosmeđe, jer cijela podloga za ukras je žućkastosmeđe boje. U širokom polju na tijelu je dionizijska scena s četiri lika, vjerojatno Dionis i menade. Na lijevoj strani su dva lika okrenuta udesno i stoje jedan iza drugoga. Prvi je bradati Dionis odjeven u bogato nabran himation. Desnom ispruženom rukom pridržava granu koja se valovito izvija iz zemlje i uz rub ramena pruža udesno. Iza njega je menada isto odjevena, a grana identična prvoj prelazi preko njezine glave ulijevo i spušta se do ramena. Dva desna, ženska lika posve isto odjevena, stoje jedan iza drugoga okrenuti ulijevo prema Dionisu. Između njih je također jedna grana. Grane su komponirane od debljih linija i dva niza točkica.

Silhuete likova, kao i ugrebeni detalji na tijelu i odjeći nisu izvedeni osobito precizno. Firnis je smeđastocrn, tanko nanesen i nema visoki sjaj. Glina blijedožuta. Raspucan je i sastavljen, mjestimično dopunjen.

Visina 0,146 m, promjer tijela 0,062 m, širina dna 0,042 m, širina otvora 0,035 m

Atički, početak 5. st. pr. n.e

Grupa Atena 581(?)

4. Inv. 1093

TABLA IV, 1, 2

Lekit. Tijelo trbušasto s proširenim i nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo, vrat kratak, otvor plitičast, obod už i vodoravan. Drška trakasta, luč-

no savijena. Nožica uska s povišenim postoljem. Površina je ukrašena: ramena jednom lepezastom palmetom sprijeda, te viticama koje se pružaju prema jezičastim listićima sa strana. Na samom rubu ramena je jedna tanka linija, a prema dnu nešto šira. U širokom središnjem polju, na svijetlom smeđasto-crvenom namazu prikazana je dionizijska scena. Menada između dva satira u ritmu plesa. Menada u poluprofilu udesno s glavom zabačenom ulijevo, odjevena je u dugi hiton i plašt koji se u naborima spušta niz obje raširene ruke. Kosu smotanu u punđu pridržava vrpca, a na prstima desne ruke naziru se krotale. Oba Satira su naga s velikim repom i dugom šiljastom bradom, a okrenuti su prema menadi. Između njih su isprepletene grane komponirane od tankih linija i dva niza točkica.

Silhuete likova rađene su vrlo kvalitetno, detalji tijela i glave, kao i nabori odjeće naznačeni su tankim ugremenim linijama. Svi dekorativni motivi pažljivo su izvedeni crnim firnisom, a vrpca u kosi menade, draperije njezine odjeće i brade Satira dopunjeni su tamnocrvenom bojom. Otvor, gornja površina drške, donji dio tijela i gornja ploha postolja prevučeni su također crnim firnisom. Firnis je dobre kvalitete i jačeg sjaja. Glina svijetlocrvena. Vrat i drška su sastavljeni, a mjestimično je oštećena i gornja površina.

Visina 0,156 m, promjer tijela 0,067 m, širina dna 0,042 m, širina otvora 0,036m

Atički, prva četvrtina 5. st. pr. n.e.

J. D. Beazley, *ABV*, Oxford, 1956, 596, 3 (Painter of London B 278)

5. Inv. 1117

Lekit. Tijelo trbušasto s proširenim i blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo, vrat kratak, otvor plitičast, obod už, vodoravan. Drška trakasta, koljenasto savijena. Nožica uža s pločastim postoljem. Površina je ukrašena: ramena zrakasto raspoređenim jezičcima, na gornjem dijelu tijela, ispod ramena su dva niza točkica između dvije tanke linije, a pri dnu tijela je jedna široka traka. U širokom središnjem polju, na blijedoj crvenkastosmeđoj podlozi prikazana je dionizijska scena. Menada između dva Satira u ritmu plesa. Menada u poluprofilu udesno s glavom okrenutom ulijevo, odjevena je u dugi hiton i plašt koji je prebačen preko lijevog ramena i ruke, a spušta se u širim naborima do koljena. Kosu smotanu u punđu pridržava vrpca. Sa svake strane je po jedan nagi Satir s velikim repom, šiljastom bradom i bujnom kosom. Okrenuti su prema njoj u poluprofilu, glave su im malo spuštene, a ruke ispružene. Sva tri lika imaju krotale na prstima ruku. Između njih su vitičaste grane komponirane od tankih linija i dva niza točkica.

Silhuete likova rađene su vrlo kvalitetno, detalji tijela i lica, te nabori odjeće menade naznačeni su ugremenim tankim linijama. Svi dekorativni motivi, otvor, gornja površina drške, donji dio tijela i gornja ploha postolja izvedeni su crnim firnisom. Firnis je dobre kvalitete i srednjeg sjaja. Glina blijedoružičasta. Površina je mjestimično oštećena, pa firnis otpada.

Visina 0,122 m, promjer tijela 0,048 m, širina dna 0,035 m, širina otvora 0,032 m

Atički, početak 5. st. pr. n.e.

Grupa Atena 581 (?)

6. Inv. 779

TABLA VII

Lekit. Tijelo trbušasto s proširenim i blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo, vrat dulji, cilindričan, otvor plitičast, obod uži, vodoravan. Drška obla, lučno savijena. Nožica šira s pločastim postoljem. Površina je ukrašena: ramena nizom kratkih, radijalnih štapića i vijencem gusto isprepletenih vitica s lotosovim pupoljcima. Na gornjem dijelu tijela, uz sam rub ramena je tanka vodoravna linija, ista kao i pri dnu. U širokom središnjem polju na blijedo smeđastožutoj podlozi prikazana je dionizijska scena s tri lika. Srednji, okrenut udesno jaši na muli, a s jedne i druge strane, okrenut prema njemu po jedan Satir u ritmu plesa. Imaju dugu šiljastu bradu i bujnu kosu, a u rukama koje su u pokretu drže krotale. Dug i valovit rep spušta se gotovo do zemlje. Između njih su vitičaste grane komponirane od debljih linija i dva niza točkica.

Vitke silhuete likova rađene su kvalitetno, detalji tijela i lica naznačeni su ugrebenim tankim linijama. Svi dekorativni motivi, te otvor, drška, donji dio tijela i gornja ploha postolja izvedeni su smeđastocrnim firnisom, koji je nanesen u tankom sloju. Glina blijedocrvenkasta. Slomljen je i sastavljen, a mjestimično i dopunjen, gornja površina oštećena.

Visina 0,136 m, promjer tijela 0,056 m, širina dna 0,035 m, širina otvora 0,025 m

Atički, početak 5. st. pr. n.e.

Grupa Atena 581

7. Inv. 1103

TABLA VI, 1, 2

Lekit. Tijelo blago trbušasto s proširenim i jače nakošenim ramenima, prema dnu dosta suženo. Vrat kratak, otvor plitičast, vrlo plitak, obod prstenasto zadebljan. Drška trakasta, lučno savijena. Nožica uža s pločastim postoljem. Cijela površina je ukrašena: ramena nizom okomitih kratkih štapića, te širim pojasom radijalno raspoređenih jezičaca. Na gornjem dijelu tijela, uz sama ramena je tanka vodoravna linija, a pri dnu naizmjenično uže i šire svijetle i tamne trake. U širokom središnjem polju, na smeđastocrvenoj podlozi prikazana je scena s vozačem četveroprega. Nagi muškarac, kratke kose okrenut udesno, malo pognutog tijela drži u ispruženim rukama uzde konja u kasu. Konji su uzdignutih glava i prednjih nogu. U pozadini se naziru konture vjerojatno jedne stele sa širokim postoljem. Vitičaste grančice komponirane od tankih linija i dva niza točkica pružaju se između likova. Cijela kompozicija izvedena je silhuetarno i površno crnim firnisom, a linije koje naglašavaju dijelove tijela vozača konja i kola ugrebene su vrlo nemarno i bez reda. Otvor, gornja površina drške i donji dio tijela s postoljem prevučeni su također fir-

nišom. Firnis je dobre kvalitete i jačeg sjaja. Glina blijedocrvenkasta. Raspucan je i sastavljen, a gornja površina mjestimično oštećena pa firnis otpada. Visina 0,177 m, promjer tijela 0,071 m, širina dna 0,047 m, širina otvora 0,043 m

Atički, prva četvrtina 5. st. pr. n.e.

Grupa Haimona, *Hesperia* XXXII, 2, 1963, T. 42, E[^] CVA Jugoslavia fasc. 4, Sarajevo — Beograd, 1975, T. 21, 1—3 (410).

8. Inv. 898

TABLA VIII, IX

Lekit — samo tijelo. Trbušasto je a pri dnu jače suženo s visokim postoljem. Gornji rub tijela poravnat. Površina je ukrašena: uz rub s dvije tanke vodoravne linije, a pri dnu jednom širom i dvije tanke koje se slabo naziru. U središnjem širokom polju, na smeđastocrvenoj podlozi nalazi se scena koja vjerojatno prikazuje Tritona i Nereide. On jaši na hipokampu okrenut udesno, ogrnut plaštem koji dijelom leprša, a dijelom se u naborima spušta niz tijelo. Na leđima nosi veliku trubu (rog). Životinja je u pokretu, ima uzdignutu glavu, a dugi savijeni rep završava u obliku trozuba. Ženski lik koji je iza nje lijevom rukom prihvaća rep, a desnu previjenu u laktu drži na grudima. Ona je u pokretu i poluprofilu okrenuta ulijevo, ali glavom zabačenom udesno prema životinji. Kosa joj je duga, a hiton se lepršavo u naborima spušta niz tijelo, dok krajevi kratkog plašta padaju preko ruku. Desno, ispred hipokampa je drugi ženski lik, također u poluprofilu, okrenut udesno, s glavom zabačenom unatrag. I ona je u pokretu, identično odjevena. Silhuete likova rađene su vrlo kvalitetno, detalji tijela i odjeće naznačeni su tankim ugrebenim linijama. Svi dekorativni motivi izvedeni su crnim firnisom, a lica žena, njihove ruke i noge, te rog na leđima Tritona pastoznim namazom bijele boje. Bijela boja također je obilato primijenjena po cijeloj površini, osobito preko lika hipokampa u obliku sitnih i krupnijih kaplji, koje vjerojatno predstavljaju mjehuriće morske pjene. Donji dio tijela s postoljem prevučen je firnisom. Firnis je jačeg sjaja, ali dosta otpao. Glina tamnocrvena. Raspucan je i sastavljen.

Visina 0,137 m, promjer tijela 0,089 m, širina dna 0,057 m

Atički, početak 5. st. pr. n.e.

9. Inv. 1104

TABLA X, 1

Lekit. Tijelo cilindrično s proširenim i blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo. Vrat tanak i dug, otvor kaležast, obod širi vodoravan. Drška trakasta, koljenasto savijena. Nožica uska s visokim i profiliranim postoljem. Cijela površina je ukrašena: ramena nizom sitnih točkica i širim pojasom zrakasto raspoređenih jazičaca. Na gornjem dijelu tijela uz rub ramena je motiv meandra i dvije tanke vodoravne linije, a na donjem svijetle i tamne, uže i šire trake. U širokom središnjem polju, na smeđastocrvenoj podlozi je scena

s tri lika. Atena između dva ratnika, vjerojatno Ahila i Ajaksa. Ona stoji u poluprofilu okrenuta udesno, odjevena u dugi hiton i himation koji je prebačen preko lijeve uzdignute ruke i u širokim se naborima spušta niz tijelo. Na glavi ima kacigu s visokom krestom, a desnom rukom savijenom u laktu drži ispred sebe koplje. Ratnici s lijeve i desne strane, identično odjeveni u kratki plašt i visoku kacigu, s kopljem u ruci u čučućem položaju, okrenuti su profilom prema Ateni. Između njih su grančice komponirane od tanke linije i dva niza sitnih točkica. Silhuete likova nisu rađene osobito precizno, kao ni ugrebene linije koje naznačavaju detalje tijela, glave i odjeće. Svi motivi su izvedeni crnim firnisom, u naborima odjeće javlja se i tamnocrvena boja, dok su pojedini dijelovi naglašeni pastoznim namazom bijele boje. Otvor, gornja površina drške i donji dio tijela s gornjom plohom postolja prevučeni su crnim firnisom. Firnis je dobre kvalitete i jačeg sjaja. Glina svijetlocrvena. Slomljen je i sastavljen, na vratu dopunjen, a gornja površina je oštećena, pa firnis mjestimično otpada.

Visina 0,215 m, promjer tijela 0,065 m, širina dna 0,055 m, širina otvora 0,045 m

Atički, prva četvrtina 5. st. pr. n.e.

Grupa Haimona

10. Inv. 1098

TABLA XI, 1, 2

Lekit. Tijelo vretenasto s blago nakošenim ramenima, prema dnu suženo. Vrat dug i tanak, otvor razgrnut, obod širok vodoravan. Drška trakasta, lučno savijena. Postolje visoko profilirano. Cijela površina je ukrašena: ramena nizom točkica i širim pojasom zrakasto raspoređenih štapića. Na gornjem dijelu tijela, ispod ruba ramena su tri reda tankih linija presječenih kratkim štapićima, a pri dnu uže i šire crne i svijetle trake. U sedišnjem polju, na podlozi boje slonovače, prikazana je dionizijska povorka s četveropregom (Ariadna, Dionis i Hermes s pratilicama?) U kolima stoji žena odjevena u himation i rukama pridržava uzde, kosa joj je smotana u punđu, a okrenuta je udesno. Pokraj nje u istom smjeru je druga žena identično odjevena. Iza konja vidi se samo glava trećeg lika u profilu koji je okrenut ulijevo prema ženama (vjerojatno Dionis). Ispred četveroprega nazire se lik muškarca (Hermes), okrenut je udesno. Ogrnut je hlamidom, koja je prebačena preko ispružene desne ruke i u naborima se spušta niz tijelo. Na nogama ima krilate cipele, a u ruci drži dug štap. Silhuete likova, kao i ugrebene linije koje naznačuju dijelove tijela, odjeće i kola rađene su vrlo slabo i površno. Svi motivi izvedeni su smeđastocrnim firnisom, slabe kvalitete. Glina tamnocrvena. Oštećen je na nožici, a namaz i glina otpadaju, tako da su pojedini likovi vrlo slabo vidljivi.

Visina 0,180 m, promjer tijela 0,052 m, širina dna 0,042 m, širina otvora 0,031 m

Atički, prva četvrtina 5. st. pr. n.e.

CVA Bucarest 2 (Roumanie 2), 1968, T. 41, 1, 4—6; T. 19, 2—5

11. Inv. 1100

TABLA XI, 3,4

Lekit. Tijelo vretenasto s blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo. Vrat dug, tanak, otvor razgrnut, a obod širi i vodoravan. Drška trakasta, lučno savijena. Postolje visoko, profilirano. Cijela površina je ukrašena: na smeđastocrvenom sjajnom namazu ramena s nizom točkica i širim pojasom zrakasto raspoređenih štapića. Na gornjem dijelu tijela, uz rub ramena s dvije tanke vodoravne linije i kratkim okomitim štapićima, a pri dnu širim i užim crnim i crvenim trakama. U središnjem širokom polju prikazana je scena povorke s četveropregom. Žena u dugom nabranom hitonu stoji u kolima okrenuta udesno. Kosa joj je složena u punđu. Pokraj nje je drugi ženski lik okrenut u istom smjeru, identično odjeven, a u ruci drži dugi štap. Glava trećeg lika nazire se iza konja, a četvrti lik žene, jednako odjeven, sjedi na stolici ispred konja.

Silhuete likova, kao i ugrebene linije koje naznačuju detalje odjeće i likove konja rađene su vrlo površno, mjestimično samo kao mrlje. Svi motivi su izvedeni crnim firnisom koji je tanko i nejednako nanesen, a lica žena i pojedini detalji pastoznim namazom bijele boje. Glina žućkastocrvena. Vrat je slomljen, djelomično dopunjen.

Visina 0,161 m, promjer tijela 0,047 m, širina dna 0,035 m, širina otvora 0,033 m

Atički, druga četvrtina 5. st. pr. n.e.

Grupa Haimona, CVA Bucarest 2 (Roumania 2), 1968, T. 40, 1—3; T. 20, 1, 5—7; J. D. Beazley, ABV, str. 539.

12. Inv. 1091

TABLA XII, 1, 2

Lekit. Tijelo cilindrično s proširenim i gotovo ravnim ramenima, prema dnu jače suženo. Vrat dug, tanak, otvor kaležast, obod širok, vodoravan. Drška trakasta, koljenasto savijena. Postolje visoko, profilirano. Cijela površina je ukrašena: na svijetloružičastoj podlozi ramena nizom kratkih okomitih štapića i širim pojasom zrakasto raspoređenih jezičaca. Na gornjem dijelu tijela uz rub ramena je motiv meandra i dvije tanke linije, a pri dnu šire i uže svijetle i crne trake. U širokom središnjem polju prikazana je dionizijska scena. Dionis između dvije menade, ogrnut plaštem jaši na muli okrenut udesno. Menade, odjevene u dug nabran himation s kosom složenom u punđu, u poluprofilu i pokretu, smještene su ispred i iza jahača. Između likova isprepletene su grančice komponirane od tankih linija i sitnih točkica.

Silhuete likova kao i ugrebene linije koje naznačuju nabore odjeće i tijelo konja nisu rađene osobito precizno. Svi motivi, te otvor, gornja površina drške, donji dio tijela i gornja ploha postolja izvedeni su crnim firnisom u vrlo tankom sloju i nejednako. Firnis je slabije kvalitete. Glina žućkastocrvena. Raspučan je i sastavljen, firnis mjestimično otpada.

Visina 0,167 m, promjer tijela 0,048 m, širina dna 0,040 m, širina otvora 0,035 m

Atički, prva četvrtina 5. st. pr. n.e.

Grupa Haimona, J. D. Beazley, ABV, str. 551, 339; Hesperia vol. XXXII, 2, 1963, T. 42, E₄.

13. Inv. 1099

TABLA XII, 3, 4

Lekit. Tijelo vretenasto s blago nakošenim ramenima, pri dnu jače suženo. Vrat dug, tanak, otvor razgrnut, obod širok, vodoravan. Drška obla, koljenasto savijena. Postolje visoko, profilirano. Cijela je površina ukrašena: na smeđastocrvenoj sjajnoj podlozi ramena nizom točkica i širim pojasom zrakasto raspoređenih jezičaca. Na gornjem dijelu tijela uz rub ramena su tri tanke vodoravne linije i dva reda točkica, a pri dnu tanke i deblje svijetle i crne linije i trake. U središnjem širokom polju prikazana je scena s četveropregom. Nagi vozač stoji na kolima, malo pognutog tijela i u ispruženim rukama drži uzde konja u galopu. Ima kratku kosu vezanu vrpcom i okrenut je udesno. Iza konja vidi se lik Atene, odjevene u dugi hiton s visokom kacigom, štitom i kopljem, ona je u pokretu okrenuta ulijevo prema vozaču.

Silhuete likova rađene su nešto kvalitetnije, ali ugrebene linije koje naznačuju nabore odjeće i dijelove tijela konja izvedene su vrlo površno i bez reda. Osim crnog firnisa javlja se i tamnocrvena boja na detaljima konjske opreme, a pastozni namazi bijele boje na kacigi, licu, nogama i štitu Atene, na liku vozača i konjima. U dekorativnom nizu točkica, između crnih ukomponirane su i bijele. Otvor, gornja površina drške, donji dio tijela s postoljem prevučeni su crnim firnisom. Firnis je kvalitetniji i sjajniji. Glina je žućkastocrvena. Sastavljen je na vratu i nožici, a gornja površina mjestimično oštećena.

Visina 0,201 m, promjer tijela 0,054 m, širina dna 0,044 m, širina otvora 0,033 m

Atički, prva četvrtina 5. st. pr. n.e.

Grupa Haimona CVA Copenhagen, Musée National III H. T. 111, 7; CVA Bucarest 1 (Roumanie 1) 1965 T. 28, 7, 8

14. Inv. 781

TABLA XIII, 1, 2

Lekit. Tijelo cilindrično s blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo. Vrat kratak, otvor razgrnut, obod širi, vodoravan. Drška trakasta, koljenasto savijena. Postolje visoko, profilirano. Cijela površina je ukrašena: na svijetloj smeđastoj podlozi ramena nizom točkica i širim pojasom zrakasto raspoređenih štapića. Na gornjem dijelu tijela uz rub ramena su dva niza točkica i jedna tanka vodoravna linija, a pri dnu dvije tanke svijetle linije i šire crne trake. U središnjem širokom polju prikazana je dionizijska scena. Dionis između dvije menade koje jaše na muli. Ogrnut kratkim plaštem, u pokretu je, okrenut udesno i u desnoj ruci drži rog izobilja. S jedne i druge strane po jedna menada jaše na muli, okrenute prema Dionisu. Identično su odjevene u himation, koji se u širokim naborima spušta niz tijelo, a kosa im je složena u punđu. Između likova proteže se jedna grančica komponirana od tanke linije i dva niza točkica.

Silhuete likova, kao i ugrebene linije koje naznačuju nabore odjeće i dijelove tijela rađene su vrlo površno i nekvalitetno. Svi motivi, te otvor, gornja površina drške i donji dio tijela s postoljem izvedeni su firnisom, a lica, noge, ruke i neki detalji pastoznim namazom bijele boje. Firnis je crn, srednje kvalitete, nejednako nanesen. Glina svijetlocrvena. Gornja površina mjestimično oštećena, a firnis otpada.

Visina 0,108 m, promjer tijela 0,038 m, širina dna 0,028 m, širina otvora 0,023 m

Atički, druga četvrtina 5. st. pr. n.e.

Način slikara Haimona, *Hesperia* vol. XXXII, 2, 1963, T. 36, A₃; J. D. Beazley, *ABV* str. 549, 301, 302.

15. Inv. 778

TABLA XIII, 3, 4

Lekit. Tijelo cilindrično s blago nakošenim ramenima, prema dnu suženo. Vrat dug, tanak, otvor razgrnut, obod širi, vodoravan. Drška trakasta, koljenasto savijena. Postolje visoko, profilirano. Površina tijela je ukrašena: na blijedocrvenkastoj podlozi, kao gornji obrub scene nazire se niz točkica, a pri dnu raščlanjene tanke svijetle linije i crne uske i široke trake. U središnjem širokom polju prikazana je scena simpozija. Lijevo sjedi na niskoj stolici žena u nabranom himationu s kosom složenom u punđu, okrenuta udesno. Ispred nje je klina na kojoj leži druga žena, također u himationu s identično počeljanom kosom, okrenuta ulijevo. Iza ležaljke nazire se ženski lik s lirom u rukama, a sasvim desno na visokoj stolici sjedi također žena u himationu.

Silhuete likova rađene su vrlo slabo, gotovo u rasplnutim mrljama, pa se jedva raspoznaju, a ugrebene linije izvučene su površno i bez reda. Motivi su izvedeni firnisom, a lica žena, lira, te neki detalji bijelom bojom. Otvor, drška, donji dio tijela s gornjom plohom postolja prevučeni su također firnisom. Firnis crn, bolje kvalitete i jačeg sjaja. Glina blijedocrvena. Gornja površina je dosta oštećena i firnis otpada.

Visina 0,163 m, promjer tijela 0,050 m, širina dna 0,031 m, širina otvora 0,038 m

Atički, druga četvrtina 5. st. pr. n.e.

Krug slikara Haimona, *CVA Bucarest 1 (Roumanie 1)* 1965, T. 29, 7, 8, *CVA Bucarest 2 (Roumanie 2)* 1968, T. 18, 2, 6—8.

16. Inv. 1101

TABLA XIV, 1, 2

Lekit. Tijelo cilindrično s proširenim i blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo. Vrat dug, tanak, otvor plitkast, obod uzak, vodoravan. Drška trakasta, koljenasto savijena. Postolje visoko, profilirano. Cijela površina je ukrašena: na podlozi boje slonovače, ramena nizom točkica i širim pojasom radikalno raspoređenih štapića. Na gornjem dijelu tijela uz rub ramena su tanke vodoravne linije i motiv meandra, a pri dnu raščlanjene tanke i deblje svijetle i crne trake. U središnjem širokom polju prikazana je dionizijska povorka s

četveropregom (Arijadna i Dionis s pratilicama?). Ženski lik u himationu, s kosom složenom u punđu, stoji na kolima i ispruženim rukama pridržava uzde. Okrenuta je udesno. Pokraj nje je druga žena identično odjevena, s lirom u rukama, a iza konja se nazire glava muškarca, okrenutog ulijevo. Ispred konja, na visokoj stolici sjedi žena u dugom nabranom himationu koji se spušta preko nogu do zemlje. Kosa joj je također složena u punđu, a okrenuta je ulijevo.

Silhuete likova kao i ugrebene linije koje naznačuju nabore odjeće i dijelove tijela rađene su vrlo površno i nekvalitetno. Svi motivi, te otvor, drška, donji dio tijela s postoljem izvedeni su firnisom. Firnis crn, srednje kvalitete. Glina blijedosmeđasta. Donji dio tijela raspucan i sastavljen, a gornja površina mjestimično oštećena, namaz gotovo sav otpao.

Visina 0,190 m, promjer tijela 0,060 m, širina dna 0,042 m, širina otvora 0,035 m

Atički, druga četvrtina 5. st. pr. n.e.

CVA Bucarest 2 (Roumanie 2) 1968, T. 40, 1–3; J. D. Beazley, ABV, str. 359; Hesperia vol. XXXVII, 4, 1968, T. 105, 32–34.

17. Inv. 1102

TABLA XIV, 3, 4

Lekit. Tijelo cilindrično s proširenim i blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo. Vrat dug, tanak, otvor plitičast, obod širi, vodoravan. Drška trakasta, koljenasto savijena. Postolje visoko, profilirano. Cijela površina je ukrašena: na blijedoružičastoj podlozi ramena nizom sitnih točkica i širim pojasom zrakasto raspoređenih štapića. Na gornjem dijelu tijela, kao obrub scene samo je jedna tamna linija, a pri dnu raščlanjene tanke svijetle linije te uske i široke tamne trake. U širokom središnjem polju prikazana je dionizijska povorka s četveropregom (Ariadna i Dionis s pratilicama). Žena u nabranom himationu s kosom složenom u punđu stoji na kolima i pridržava uzde, okrenuta udesno. Pokraj nje je druga, identično odjevena i okrenuta udesno, drži dugi štap. Iza konja nazire se glava trećeg lika, a ispred njih na visokoj stolici sjedi žena odjevena također u himation koji se u naborima spušta do zemlje i okrenuta je ulijevo.

Silhuete likova rađene su vrlo površno i nekvalitetno, a ugrebene linije koje naznačuju draperije odjeće i likove konja izvučene su grubo i bez reda. Svi motivi, te otvor, gornja površina drške, donji dio tijela s postoljem izvedeni su firnisom, a neki detalji i bijelom bojom. Firnis smeđastocrn, tanko i nejednako nanesen. Glina žućkastocrvena. Drška i vrat slomljeni i sastavljeni, a gornja površina oštećena, firnis i namaz otpadaju.

Visina 0,190 m, promjer tijela 0,057 m, širina dna 0,039 m, širina otvora 0,035 m

Atički, druga četvrtina 5. st. pr. n.e.

Grupa Haimona, CVA Bucarest 2 (Roumanie 2) 1968, T. 40, 1–3; J. D. Beazley, ABV, str. 539.

18. Inv. 1095

TABLA XV, 1

Lekit. Tijelo trbušasto s proširenim i nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo, vrat kraći, tanak, otvor plitičast, obod širok, vodoravan. Drška obla, lučno savijena. Uska nožica prelazi u pločasto postolje. Cijela površina je ukrašena: na blijedo smeđastožučkastoj podlozi ramena kratkim okomitim štapićima i širim pojasom zrakasto raspoređenih jezičaca. Na gornjem dijelu tijela, uz rub ramena su dva niza sitnih točkica i tanka linija, a pri dnu uske i šire svijetle i crne trake. U središnjem širokom polju prikazana je scena Herakla u borbi s nemejskim lavom. Pognuto nago tijelo Herakla s lijeve strane bori se s lavom kojemu je prednji dio tijela spušten do zemlje, a čvrsto stoji na zadnjim nogama. Velik i dug rep savijen je u obliku osmice. Na granama iznad likova, koje su komponirane od deblje linije i dva niza točkica, visi odjeća. Silhete likova kao i ugrebene linije kojima su naznačeni dijelovi tijela i nabori odjeće rađene su vrlo površno i nekvalitetno. Svi motivi, te otvor, gornja površina drške, donji dio tijela s postoljem izvedeni su firnisom nanesenim tanko i nejednako.

Firnis smeđastocrn, slabije kvalitete i sjaja. Glina žučkastocrvena. Gornja površina je mjestimično oštećena, pa otpada firnis i namaz.

Visina 0,127 m, promjer tijela 0,047 m, širina dna 0,032 m, širina otvora 0,035 m

Atički, prva četvrtina 5. st. pr. n.e.

Grupa Haimona

19. Inv. 1094

TABLA XV, 2

Lekit. Tijelo trbušasto s jače proširenim i blago nakošenim ramenima, prema dnu suženo, vrat kraći, tanak, otvor plitičast, obod širi, vodoravan. Nožica uska prelazi u pločasto postolje. Površina je ukrašena: na smeđastocrvenoj podlozi ramena kratkim okomitim štapićima i širim pojasom zrakasto raspoređenih jezičaca. Na gornjem dijelu tijela, uz rub ramena je samo tanka linija, a pri dnu raščlanjene tanke i šire svijetle i tamne trake. U središnjem širokom polju je scena Herakla u borbi s nemejskim lavom i Atena. Nagi Heraklo prikazan je u čvrstom zagrljaju sa životinjom, tijela su im u vodoravnom položaju. Desno ispred lava stoji Atena, u poluprofilu, odjevena u dug i nabran himation, okrenuta ulijevo. Na glavi ima kacigu s visokom perjanicom, a u rukama drži štit i koplje. Na grani, komponiranoj od linije i dva niza točkica prebačen je Heraklov plašt ukrašen trakama i točkicama — vrlo stiliziran.

Silhete likova rađene su vrlo površno, mjestimično samo kao mrlje, a ugrebene linije na tijelu i naborima odjeće izvučene su grubo i bez reda. Motivi su izvedeni firnisom, a neki detalji i bijelom bojom. Firnis smeđastocrn slabije kvalitete, tanko i nejednako nanesen. Glina blijedožuta. Nožica napukla, sastavljena je, gornja površina mjestimično oštećena, pa otpada firnis i namaz.

Visina 0,125 m, promjer tijela 0,052 m, širina dna 0,041 m, širina otvora 0,033 m
 Atički, prva četvrtina 5. st. pr. n. e.
 Grupa Haimona

20. Inv. 1096

Lekit. Tijelo trbušasto s proširenim i blago nakošenim ramenima, prema dnu jače suženo. Vrat dulji, tanak, otvor plitičast, obod širi, vodoravan. Drška obla, koljenasto savijena. Nožica uska prelazi u pločasto postolje. Površina je ukrašena: na narančastoj podlozi ramena zrakasto raspoređenim jezičcima. Na gornjem dijelu tijela uz sam rub ramena je tamna linija, a pri dnu (široka tamna i uska svijetla traka. U širokom središnjem pojasu su tri vrlo stilizirane i silhuetarno izvedene palmete, na nizu povezanih ovalnih karika, a ugrebene linije koje bi trebale naznačiti latice izvučene su samo okomito i ravno. Sve je izvedeno smeđastocrnim firnisom vrlo površno i nekvalitetno. Otvor, gornja površina drške, donji dio tijela s postoljem prevučeni su također firnisom. Glina blijedožućkasta. Vrat slomljen i sastavljen, a gornja površina dosta oštećena pa otpada firnis i namaz.

Visina 0,121 m, promjer tijela 0,047 m, širina dna 0,038 m, širina otvora 0,031 m
 Atički, sredina 5. st. pr. n. e.

SKIFOSI

21. Inv. 373

TABLA XVI, 1, 2

Skifos-plitičast. Rub valjkasto zadebljan i malo razgrnut, stijenka deblja. Dvije oble drške koso položene prema gore. Na dnu pločast stajaći prsten. S unutrašnje strane firnisan, a vanjska površina ukrašena. Ispod ruba je široka smeđastocrvena traka, a pri dnu je uska svijetla, te široka i uža smeđastocrvena. U širokom središnjem polju na obje strane su scene.

A — Satir i menada u pokretu. Satir je nag, okrenut ulijevo, drži u lijevoj ruci dugi riton. Menada je u dugom hitonu s rukavima, okrenuta udesno. Kosa joj je složena u punđu, a u lijevoj ruci drži tirs. U međuprostoru protežu se grane od dva niza točkica, a na krajevima uz drške završavaju malim palmetama proširenih listića s volutama i videom.

B — Silen i satir u pokretu i poluprofilu, jedan iza drugoga, okrenuti udesno. Silen je u kratkom hitonu s rukavima i drži tirs u lijevoj ruci, a desnu je ispružio. Ispred njega je nagi satir s dugim ritonom u lijevoj ruci, glavu je zabacio ulijevo. Između njih se proteže grana identično komponirana s palmetama i vitičastim volutama.

Silhuete likova i dekorativni elementi izvedeni su smeđastocrnim firnisom na crvenkastoj sjajnoj podlozi. Glina svijetlocrvena. Raspucan je i sastavljen, a dio dopunjen, gornja površina mjestimično oštećena pa otpada.

Visina 0,069 m, promjer otvora 0,143 m, širina dna 0,092 m
 Beotski (?), prva polovica 5. st. pr. n. e.
 CVA Bucarest 1 /Roumanie 1/, 1965, T. 21, 4 str. 26.

22. Inv. 1109

TABLA XVII, 1, 2

Skifos. Rub blago nakošen i zadebljan, stijenka deblja. Dvije oble drške koso položene prema gore. Postolje pločasto. Cijela je površina ukrašena: drške, postolje i unutrašnjost prevučeni su firnisom, na dnu s unutrašnje strane je crveni medaljon. S vanjske strane ispod ruba su dva niza točkica, pri dnu široka tamna traka i tri tanke crvenkaste linije, te na svijetloj podlozi niz rijetko raspoređenih točkica. U središnjem širokom polju na smeđastocrvenoj podlozi prikazane su na obje strane dionizijske scene. Menade i satiri u plesnom ritmu. Menade odjevene u dugi hiton s rukavima u poluprofilu okrenute su udesno, a glavom zabačenom ulijevo. Kosa im je složena u pundu. Objе ruke su visoko uzdignute i raširene, a u jednoj drže i tirs. Satiri su nagi i bradati s lepršavim repovima, jednako okrenuti. Svi likovi su živih pokreta, izvedeni silhuetarno i vrlo kvalitetno. Motivi su rađeni smeđastocrnim firnisom koji je jačeg sjaja. Glina svijetlocrvena. Gornja površina mjestimično oštećena, pa firnis otpada.

Visina 0,142 m, promjer otvora 0,170 m, širina dna 0,117 m
 Beotski, kraj 6. ili početak 5. st. pr. n. e.

23. Inv. 370

TABLA XVIII, 1, 2

Skifos. Rub prstenasto zadebljan i blago razgrnut. Stijenka oblija. Dvije valjkaste drške koso položene prema gore. Nožica niska, lagano profilirana. Cijela površina je ukrašena: drške, nožica i unutrašnjost prevučeni su firnisom, na dnu je crveni medaljon. S vanjske strane ispod ruba tamna traka. Donji dio tijela raščlanjen je užim i širim, svijetlim i tamnim trakama, a uz nožicu se nalaze tanki okomiti svijetli štapići. U širokom polju, na smeđastocrvenom namazu prikazana je scena, identična na obje strane. U sredini stoje dva naga lika okrenuti jedan prema drugom, a iza svakog sjedi na niskoj stolici žena u dugom nabranom hitonu, okrenute su također prema sredini. Desno i lijevo po jedna sfiga, a cijela kompozicija završava stiliziranom palmetom, malim volutama i viticom.

Silhete likova kao i ugrebene linije kojima su naznačeni detalji tijela i odjeće rađene su vrlo površno. Svi motivi izvedeni su crnim firnisom. Glina svijetlocrvena. Sav je raspucan i sastavljen, neki dijelovi dopunjeni, a gornja površina također jače oštećena, pa firnis otpada. Stoga se i likovi slabije raspoznaju.

Visina 0,102 m, promjer otvora 0,155 m, širina dna 0,096 m
 Atički, prijelaz iz 6. st. u 5. st. pr. n. e.

J. D. Beazley, ABV, str. 621, 102, CHC grupa /v. Bothmer, »Hermogenian type«/; CVA Bucarest 2 /Roumanie 2/ 1968, T. 13, 2

Skifos-plitičast. Rub ravan, neznatno zadebljan. Dvije oble drške koso položene prema gore. Dno malo uvučeno na prijelazu u široku i nisku nožicu. Drške, nožica i unutrašnjost prevučeni su firnisom, a vanjska površina je ukrašena i to uz rub širokom tamnom trakom, a pri dnu širokim tamnim i uskim svijetlim trakama. U središnjem širokom polju na svijetlocrvenoj podlozi prikazana je scena, identična na obje strane. Dvije žene i četveropreg. Odjevene su u dugi i nabran himation, a kosa im je složena u punđu, okrenute udesno. Prva pridržava uzde, a druga ima liru u rukama. Sa svake strane, prema drškama nalazi se po jedna velika palmeta dugih latica koje se na vrhu proširuju. Silhuete likova su široke i rasplintute, a ugrebene linije kojima su naznačeni dijelovi tijela i odjeće izvučene su vrlo površno i bez reda. Sve je izvedeno crnim firnisom osrednje kvalitete. Glina svijetlocrvena. Raspucan je i sastavljen, dio nožice nedostaje.

Visina 0,103 m, promjer otvora 0,180 m, širina dna 0,112 m

Atički, prva četvrtina 5. st. pr. n. e.

Grupa Haimona CVA Lecce III, H. c. T. 1, 3; D. M. Robinson, Excavation at Olynthus, part V, 1933, Oxford, T. 51, si. 37

TABLE PLATES

Tabla I Plate I	1, Lekit 1, Lekythos	kat. 1 inv. 1121
Tabla II Plate II	1—2, Lekit 1—2, Lekythos	kat. 2 inv. 1041
Tabla III Plate III	1—2, Lekit 1—2, Lekythos	kat. 3 inv. 1092
Tabla IV Plate IV	1—2, Lekit 1—2, Lekythos	kat. 4 inv. 1093
Tabla V Plate V	1—2, Lekit	kat. 5 inv. 1117
Tabla VI Plate VI	1—2, Lekit 1—2, Lekythos	kat. 7 inv. 1103
Tabla VII Plate VII	1, Lekit 1, Lekythos	kat. 6 inv. 779
Tabla VIII Plate VIII	1, Lekit 1, Lekythos	kat. 8 inv. 898
Tabla IX Plate IX	1, Lekit 1, Lekythos	kat. 8 inv. 898
Tabla X Plate X	1, Lekit 1, Lekythos	kat. 9 inv. 1104

Tabla XI	1—2, Lekit 3—4, Lekit	kat. 10 inv. 1098 kat. 11 inv. 1100
Plate XI	1—2, Lekythos 3—4, Lekythos	
Tabla XII	1—2, Lekit 3—4, Lekit	kat. 12 inv. 1091 kat. 13 inv. 1099
Plate XII	1—2, Lekythos 3—4, Lekythos	
Tabla XIII	1—2, Lekit 3—4, Lekit	kat. 14 inv. 781 kat. 15 inv. 778
Plate XIII	1—2, Lekythos 3—4, Lekythos	
Tabla XIV	1—2, Lekit 3—4, Lekit	kat. 16 inv. 1101 kat. 17 inv. 1102
Plate XIV	1—2, Lekythos 3—4, Lekythos	
Tabla XV	1, Lekit 2, Lekit	kat. 18 inv. 1095 kat. 19 inv. 1094
Plate XV	1, Lekythos 2, Lekythos	
Tabla XVI Plate XVI	1—2, Skifos-plitičast 1—2, Cup-skyphos	kat. 21 inv. 373
Tabla XVII Plate XVII	1—2, Skifos 1—2, Skyphos	kat. 22 inv. 1109
Tabla XVIII Plate XVIII	1—2, Skifos 1—2, Skyphos	kat. 23 inv. 370
Tabla XIX Plate XIX	1, Skifos-plitičast 1, Cup-skyphos	kat. 24 inv. 371

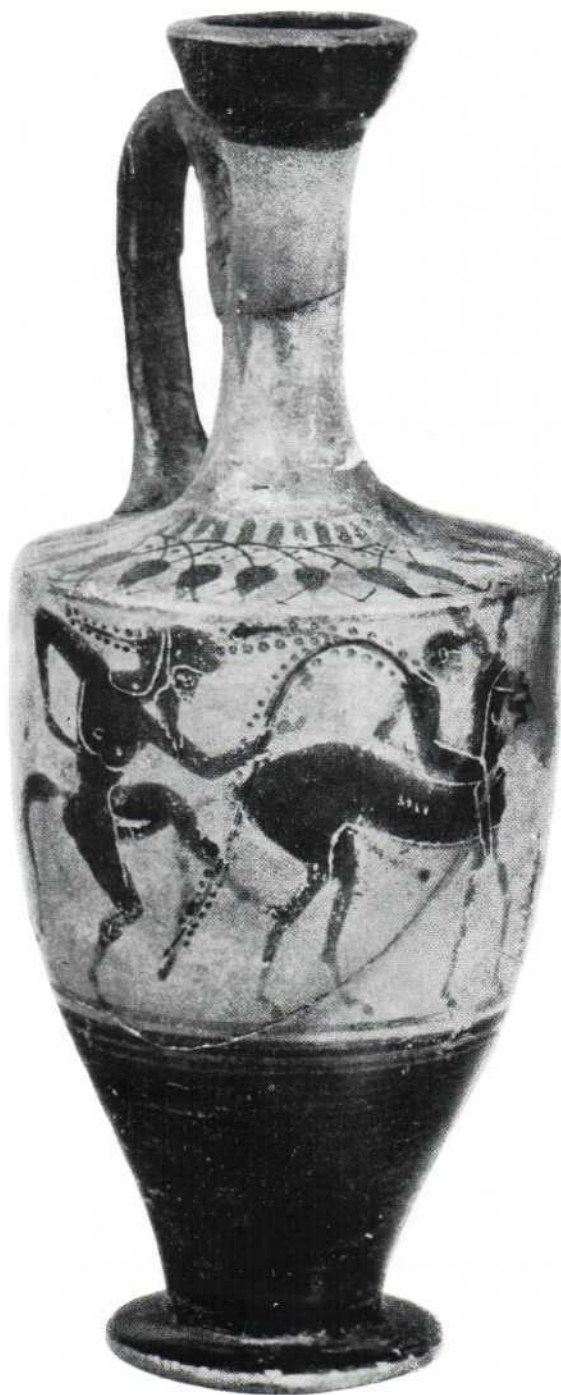

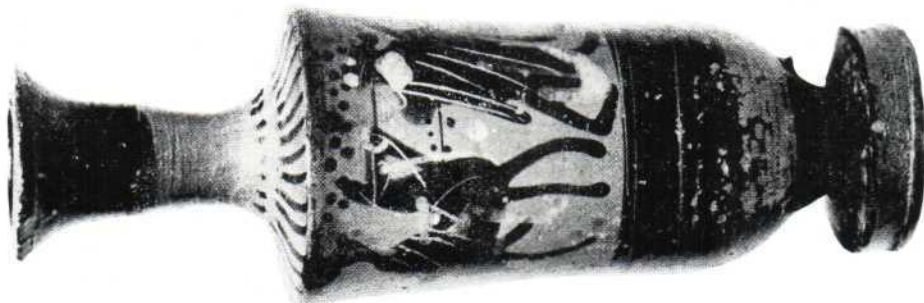
4

3

2

1

